

Березень 2024 р.

Європейська соціальна хартія (ПЕРЕГЛЯНУТА)

Європейський комітет із соціальних прав

Висновки за 2023 рік

УКРАЇНА

До цього тексту можуть бути внесені редакційні виправлення.

Переклад цього тексту з англійської мови здійснено в межах проекту Ради Європи “Посилення соціального захисту в Україні”, що має на меті досягти того, щоб уразливі групи осіб, зокрема населення, яке постраждало від війни, користувалися підвищеним рівнем соціальних прав та соціального захисту.

Функція Європейського комітету із соціальних прав полягає у винесенні рішення про відповідність ситуації в державах-учасницях Європейській соціальній хартії. Щодо національних звітів він робить висновки; щодо колективних скарг він приймає рішення.

Інформацію про Статут, Комітет, національні звіти, а також Заяву про тлумачення статті 17, ухвалену Комітетом під час циклу нагляду, можна знайти в Загальному вступі до всіх Висновків.

Відповідно до системи звітності, прийнятої Комітетом міністрів на 1196-му засіданні заступників міністрів 2–3 квітня 2014 року, запитуваний у держав-учасниць звіт стосувався викладених нижче положень тематичної групи IV «Діти, сім'ї та мігранти»:

- право дітей та підлітків на захист (Стаття 7),
- право працюючих жінок на охорону материнства (Стаття 8),
- право сім'ї на соціальний, правовий та економічний захист (Стаття 16),
- право матерів і дітей на соціальний та економічний захист (Стаття 17),
- право трудових мігрантів і членів їхніх сімей на захист і допомогу (Стаття 19),
- право працівників із сімейними обов'язками на рівні можливості та рівне ставлення до них (Стаття 27),
- право на житло (Стаття 31).

Звітним періодом був період з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2021 року.

Наступна глава присвячена Україні, яка ратифікувала переглянуту Європейську соціальну хартію 21 грудня 2006 року. Граничний термін подання 14-го звіту був 31 грудня 2022 року, а Україна подала його 1 березня 2023 року.

Комітет нагадує, що Україну попросили відповісти на конкретні цільові запитання, поставлені відповідно до різних положень (запитання, зазначені у додатку до листа, в якому Комітет запитав звіт про реалізацію положень Хартії). Тому Комітет зосередив особливу увагу на цих аспектах. Він також оцінив відповіді на попередні висновки про невідповідність, відстрочку та відповідність до отримання інформації (Висновки 2019).

Крім того, Комітет нагадує, що за окремими положеннями цільові запитання не ставилися. Якщо у своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет дійшов висновку, що ситуація відповідає положенням Хартії, то у 2023 році дослідження не проводилося.

Зауваження Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини до 14-го звіту зареєстровано 30 червня 2023 року.

З вищезазначеної групи Україна не прийняла такі положення: 19§§1–12, 31§3.

Висновки щодо України стосуються 23 ситуацій і полягають у такому:

– 5 висновків про відповідність: статті 7§4, 8§2, 8§3, 27§1, 27§3.

– 18 висновків про невідповідність: 7§§1–3, 7§§5–10, 8§1, 8§4, 8§5, 16, 17§§1–2, 27§2, 31§1, 31§2.

Висновки та звіти доступні за посиланням www.coe.int/socialcharter.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 1 — Заборона прийому на роботу дітей віком молодше 15 років

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 7§1 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет зауважив, що законодавство багатьох держав відповідає статті 7§1 Хартії щодо мінімального віку працевлаштування. Однак, Комітет стурбований ситуацією на практиці. Певні дані свідчать про те, що в багатьох країнах значна кількість дітей працює нелегально. Проте офіційних даних про масштаби проблеми мало. Тому у цільових запитаннях до держав Комітет попросив надати інформацію про заходи, вжиті органами влади (наприклад, інспекціями праці та соціальними службами) для виявлення праці дітей, включаючи дітей, які працюють у неформальному секторі економіки. Комітет також попросив надати інформацію про кількість дітей, які фактично працюють, а також про заходи, вжиті для виявлення та моніторингу секторів, де є серйозні підозри того, що діти працюють нелегально.

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§1 Хартії з таких причин:

- визначення легких робіт недостатньо точне;
- заборона працевлаштування дітей віком до 15 років не гарантується на практиці.

Що стосується першої підстави невідповідності, у своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет зазначив, що стаття 299§5 «Умови використання дитячої праці» проекту Трудового кодексу України передбачає заборону використання дитячої праці на таких видах робіт, де діти можуть бути піддані погрозам фізичного, психологічного чи сексуального насильства або де виконання роботи може завдати шкоди їхньому здоров'ю та мати негативні наслідки для їхнього морального розвитку. Однак поправки до Трудового кодексу ще не були прийняті, тому Комітет звернувся до Уряду з проханням надати інформацію про будь-які зміни у цій царині. Комітет зазначає, що звіт не містить жодної інформації з цього приводу.

Комітет також відмічає зауваження Комітету експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (CEACR), прийняті у 2020 році щодо Конвенції про мінімальний вік (№ 138), що ініціативи щодо внесення змін до Трудового кодексу тривають, але зміни до Трудового кодексу внесено ще не було. У частині 124(3) проекту Трудового кодексу легкі роботи визначено як працю, яка не становить небезпеки для здоров'я, життя, фізичного та психологічного розвитку дитини та не перешкоджає її навчанню. Перелік видів легких робіт видається центральним органом державної влади.

Комітет зазначає, що у звіті немає інформації про розвиток подій щодо змін до Трудового кодексу. Тому Комітет повторює свій попередній висновок про невідповідність на тій підставі, що визначення легких робіт недостатньо точне.

Що стосується другої підстави невідповідності зі звіту Комітет зазначає, що Державна служба України з питань праці здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їхніми структурними й відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю.

Згідно зі звітом у 2018–2021 роках 239 роботодавців допустили порушення прав дітей у сфері праці стосовно 397 неповнолітніх. За результатами заходів державного контролю

складено та направлено до судів 78 протоколів про адміністративні правопорушення. Документи щодо 52 перевірок направлено до правоохоронних органів для вжиття відповідних заходів. Винесено 222 приписи про усунення порушень законодавства про працю.

Комітет вважає: попри те, що дитяча праця заборонена і спостерігаються певні покращення в моніторингу дитячої праці, звіт не надає жодних доказів того, що відбулися значні покращення у скороченні дитячої праці, які Комітет вважав широко поширеними раніше (Висновки 2019). Тому Комітет повторює свій попередній висновок про невідповідність статті 7§1 Хартії на тій підставі, що захист дітей віком до 15 років від дитячої праці не гарантується на практиці.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§1 Хартії на тій підставі, що:

- визначення легких робіт у національному законодавстві недостатньо точне;
- заборона працевлаштування дітей віком до 15 років не гарантується на практиці.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 2 — Заборона прийому на роботу, де умови праці визнано небезпечними або шкідливими для здоров'я, дітей віком молодше 18 років

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 7§2 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет встановив, що ситуація не відповідає Хартії на тій підставі, що заборона найму осіб віком до 18 років для виконання небезпечних або шкідливих для здоров'я видів діяльності не була ефективно гарантована.

Комітет зазначає, що звіт не містить жодної інформації щодо цього висновку про невідповідність.

Комітет звертає увагу на зауваження Комітету експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (СЕАСР), прийняті у 2020 році щодо Конвенції про мінімальний вік (№ 138), що відповідно до СЕАСР чинне законодавство прямо не забороняє виконання шкідливих робіт дітьми від 14 (вік допуску до професійно-технічного навчання) до 16 років під час професійно-технічного навчання. У цьому відношенні СЕАСР наголосив, що необхідно вжити заходів для того, щоб молоді люди віком до 16 років, які навчаються, не виконували небезпечну роботу. СЕАСР зазначив, що звіт уряду не містить конкретної інформації з цього приводу, але відповідно до статті 299(4) проекту Трудового кодексу, опублікованого на вебсайті Верховної Ради, небезпечна робота під час професійно-технічного навчання дозволяється лише за умови досягнення дітьми 18 років після закінчення професійно-технічного навчання.

Через відсутність у звіті будь-якої інформації щодо дотримання заборони на роботу дітей на небезпечних і шкідливих для здоров'я роботах, Комітет повторює свій попередній висновок про невідповідність.

Висновок

Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§2 Хартії на тій підставі, що заборона найму на роботу, де умови праці визнано небезпечними або шкідливими для здоров'я, осіб віком до 18 років не гарантована ефективним чином.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 3 — Заборона застосування праці дітей, які ще здобувають обов'язкову освіту

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 7§3 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§3 Хартії з таких причин:

- визначення легких робіт у національному законодавстві недостатньо точне;
- тривалість робочого часу для дітей віком 16–18 років, які ще здобувають обов'язкову освіту, надмірна, тому праця не може кваліфікуватися як легка.

Що стосується першої підстави невідповідності, Комітет посилається на свій висновок за статтею 7§1 і повторює свій попередній висновок про невідповідність.

Що стосується другої підстави невідповідності, у своєму попередньому висновку Комітет зазначив, що молоді працівники віком від 16 до 18 років можуть працювати до 36 годин на тиждень. Далі зазначено, що загальна тривалість загальної середньої освіти становить 11 років і починається з віку шести або семи років. Тому Комітет послався на свою заяву про тлумачення статті 7§1 і 7§3 і дійшов висновку, що ситуація не відповідає Хартії на тій підставі, що тривалість робочого часу для дітей віком 16–18 років, які все ще здобувають обов'язкову освіту, надмірна і, отже, може позбавити їх повної вигоди від освіти.

Комітет зазначає, що звіт не містить жодної нової інформації щодо цієї підстави про невідповідність. Тому Комітет повторює свій попередній висновок з цього приводу.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням пункту 7 статті 3 Хартії на тій підставі, що:

- визначення легких робіт у національному законодавстві недостатньо точне;
- тривалість робочого часу для дітей віком 16–18 років, які ще здобувають обов'язкову освіту, надмірна, тому праця може позбавити їх повної вигоди від освіти.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 4 — Робочий час

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті. Він також бере до уваги коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що жодних запитань щодо статті 7§4 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет нагадує, що стаття 7§4 вимагає, щоб робочий час осіб віком до 18 років обмежувався відповідно до потреб їхнього розвитку, і, зокрема, їхніх потреб у професійній підготовці.

Комітет відклав свій попередній висновок до отримання запитуваної інформації про інспекцію з нагляду за працею та моніторингову діяльність (Висновки 2019).

У своєму попередньому висновку Комітет запросив інформацію про кількість перевірок, проведених Державною службою України з питань праці, кількість виявлених порушень і накладених на практиці санкцій за порушення законодавства щодо скороченої тривалості робочого часу для молодих людей, які здобувають обов'язкову освіту.

У звіті зазначається, що відповідно до підпункту 6 пункту 4 Положення про Державну службу України з питань праці від 2015 року Держпраці здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними та фізичними особами, які використовують найману працю. У 2018–2021 роках Держпраці здійснила 13 043 заходи державного контролю та встановила порушення прав дітей у сфері праці 239 роботодавцями щодо 397 неповнолітніх. У звіті наведено інформацію про накладені санкції та уточнюється, що статтею 265 КЗпП України передбачено накладення штрафу за порушення законодавства про працю, зокрема про працю неповнолітніх.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 7§4 Хартії.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист
Параграф 5 — Справедлива заробітна плата

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що у контексті цього циклу моніторингу Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 7§5 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет відклав свій попередній висновок до отримання запитуваної інформації (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої у звіті у відповідь на висновок про відтермінування та на цільові запитання.

Справедлива винагорода для молодих працівників і учнів

Згідно зі статтею 7§5 Комітет перевіряє, чи отримують молоді працівники еквівалент 80% мінімальної заробітної плати відповідно до порогу справедливості Статті 4§1 (60% чистої середньої заробітної плати). Таким чином, якщо заробітна плата молодих працівників становить 80% від мінімального порогу, необхідного для дорослих працівників (60% чистої середньої заробітної плати), ситуація відповідатиме статті 7§5 (Висновки XVII-2, Іспанія). У цьому випадку, оскільки заробітна плата молодих працівників перебуває на тому ж рівні, що й заробітна плата дорослих працівників, Комітет перевіряє, чи становить чиста мінімальна заробітна плата молодих працівників 80% від мінімального порогу, необхідного для дорослих працівників (60% чистої середньої заробітної плати). Це не менше 48% від середньомісячної чистої заробітної плати. Оскільки Україна не прийняла статтю 4§1 Хартії, Комітет робить власну оцінку адекватності заробітної плати молодих працівників відповідно до статті 7§5. У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет запросив інформацію про чисті суми або чисту середню заробітну плату для проведення цієї оцінки.

Згідно з частиною першою статті 194 Кодексу законів про працю України (КЗпП) працівникам молодше 18 років за неповної тривалості робочого часу заробітна плата виплачується в такому ж розмірі, як і працівникам цієї категорії при повній щоденній тривалості робочого часу.

У звіті відсутня інформація про чисту мінімальну та середню заробітну плату. Комітет зазначає із зовнішніх джерел, що чиста місячна мінімальна заробітна плата у 2022 році становила 137 євро, а чиста середня — 306 євро, відповідно мінімальна заробітна плата становить 44,7% середньої заробітної плати і, таким чином, не досягає порогу, якого вимагає це положення. Тому Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням Хартії в цьому питанні.

У попередньому висновку Комітет зазначив, що оплата праці учнів при індивідуальному навчанні робітничих професій із відрядною системою оплати праці здійснюється: за перший місяць навчання у розмірі 75%, за другий — 60%, за третій — 40%, за четвертий і наступні місяці до закінчення навчання, передбаченого програмою, — 20% оцінки першого класу відповідної професії на підприємстві. Оплата праці учнів при індивідуальному навчанні робітничих професій із погодинною системою оплати праці здійснюється: за перший і другий місяці навчання у розмірі 75%, за третій і четвертий — 80%, за наступні місяці до закінчення навчання, передбаченого програмою, — 90% оцінки першого класу відповідної професії на підприємстві. Комітет попросив підтвердити, чи ця система все ще діє і не змінилася. Інформація з цього приводу у звіті відсутня.

Через ненадання інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§5 Хартії.

Справедлива винагорода на нетипових роботах

Для поточного циклу моніторингу Комітет запросив оновлену інформацію про чисту мінімальну заробітну плату та надбавки, які виплачуються особам віком до 18 років. Зокрема, він попросив надати інформацію про заходи, вжиті для забезпечення того, щоб молодим працівникам гарантувалась справедлива винагорода:

i) на нетипових роботах (неповний робочий день, тимчасова робота, робота на визначений строк, випадкова і сезонна робота, самозайняті особи, незалежні працівники та працівники, які працюють вдома).

ii) в економіці вільного заробітку або економіці на основі платформ (gig or platform economy)

iii) за наявності контрактів на нуль годин.

Звіт не містить запитуваної інформації.

Через ненадання інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§5 Хартії.

Виконання

У контексті поточного циклу моніторингу Комітет також запросив інформацію про заходи, вжиті задля ефективного забезпечення права молодих людей на справедливу оплату праці (наприклад, через інспекцію праці та подібні правоохоронні органи, профспілки).

У звіті зазначається, що Державна служба України з питань праці відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний контроль за дотриманням законодавства про працю юридичними особами, у тому числі їхніми структурними й відокремленими підрозділами, які не є юридичними особами, та фізичними особами, які використовують найману працю. У 2018–2021 роках Держпраці здійснила 13 043 заходи державного контролю, під час яких вивчалися питання дотримання законодавства про працю неповнолітніх.

У звіті наводяться статистичні дані про результати здійснення державного нагляду за додержанням законодавства про працю неповнолітніх і про застосування стягнення за порушення законодавства про працю неповнолітніх.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§5 Хартії на тій підставі, що заробітна плата молодих працівників несправедлива.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§5 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Перелік запитань:

- інформація про вжиті заходи для забезпечення справедливої винагороди молодим працівникам на нетипових роботах;
- інформація про надбавки, які виплачуються учням.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 6 — зарахування часу, витраченого підлітками на професійно-технічне навчання, в нормовані робочі години

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних запитань щодо статті 7§6 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет нагадує, що стаття 7§6 вимагає, щоб час, витрачений молодими людьми на професійне навчання протягом звичайного робочого дня, розглядався як частина робочого дня (Висновки XV-2 (2001), Нідерланди). Таке навчання має, в принципі, проводитися за згодою роботодавця та бути пов'язане із роботою молодої людини. Таким чином, час навчання має оплачуватися як звичайний робочий час, і не повинно існувати зобов'язання компенсувати витрачений на навчання час, що фактично збільшило б загальну кількість відпрацьованих годин (Висновки V (1977), Заява про тлумачення статті 7§6). Це право також поширюється на навчання, яке молоді люди проходять за згодою роботодавця і яке пов'язане з виконуваною роботою, але не обов'язково фінансується роботодавцем.

Комітет відклав попередній висновок до отримання запитуваної інформації щодо моніторингової діяльності та висновків (виявлених порушень і застосованих санкцій) Інспекції праці щодо включення часу, витраченого на професійне навчання, до нормованого робочого часу (Висновки 2019). Звіт не містить запитуваної інформації.

Через ненадання запитуваної інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§6 Хартії.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§6 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Перелік запитань:

- інформація щодо моніторингової діяльності та висновків (виявлених порушень і застосованих санкцій) Інспекції праці щодо включення часу, витраченого на професійне навчання, до нормованого робочого часу.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист
Параграф 7 — Щорічна оплачувана відпустка

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 7§7 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 7§7 Хартії до отримання запитуваної інформації (Висновки за 2019 рік).

Комітет попросив надати інформацію про моніторингову діяльність та висновки Інспекції праці щодо щорічної оплачуваної відпустки молодих працівників віком до 18 років. Звіт не містить запитуваної інформації.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації щодо кількості та характеру виявлених порушень, а також санкцій, застосованих за порушення норм щодо оплачуваної щорічної відпустки молодих працівників віком до 18 років, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§7 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§7 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- кількість і характер виявлених порушень, а також санкції, застосовані за порушення норм щодо щорічної оплачуваної відпустки молодих працівників віком до 18 років.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист
Параграф 8 — Заборона роботи у нічний час

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 7§8 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 7§8 Хартії до отримання запитуваної інформації (Висновки за 2019 рік).

Комітет звернувся з проханням надати інформацію про кількість і характер виявлених порушень, а також санкцій, застосовані за порушення норм щодо заборони нічної праці молодих працівників віком до 18 років. Звіт не містить запитуваної інформації.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації щодо кількості та характеру виявлених порушень, а також санкцій, застосованих за порушення норм щодо нічної праці працівників віком до 18 років, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§8 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§8 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- кількість і характер виявлених порушень, а також санкції, застосовані за порушення норм щодо заборони нічної праці молодих працівників віком до 18 років.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист
Параграф 9 — Регулярний медичний огляд

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 7§9 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 7§9 Хартії до отримання запитуваної інформації (Висновки за 2019 рік).

Комітет звернувся з проханням надати інформацію про кількість і характер виявлених порушень, а також санкції, застосовані до роботодавців за порушення норм про регулярний медичний огляд молодих працівників віком до 18 років. Звіт не містить запитуваної інформації.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації щодо кількості та характеру виявлених порушень, а також санкцій, застосованих до роботодавців за порушення норм щодо регулярного медичного огляду молодих працівників віком до 18 років, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§9 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§9 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про кількість і характер виявлених порушень, а також санкції, застосовані до роботодавців за порушення норм про регулярний медичний огляд молодих працівників віком до 18 років.

Стаття 7. Право дітей та підлітків на захист

Параграф 10 — Особливий захист від фізичних і моральних ризиків

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 7§10 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§10 Хартії на тій підставі, що не всі діти віком до 18 років були захищені від сексуальної експлуатації (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на висновок про невідповідність і на цільові запитання.

Захист від сексуальної експлуатації

Раніше Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§10 Хартії на тій підставі, що не всі діти віком до 18 років були захищені від сексуальної експлуатації. Також Комітет попросив надати інформацію про прийняття та реалізацію проєкту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення». Комітет також запитав інформацію про те, чи криміналізована дитяча порнографія у віці до 18 років. Крім того, він запросив оновлену інформацію про масштаби проблеми використання, отримання або пропозиції дітей віком до 18 років для проституції, виробництва порнографічних матеріалів і порнографічних вистав. Він звернувся до України з проханням надати статистичну інформацію про кількість і характер повідомлених порушень, розслідувань, судових переслідувань, вироків і накладених кримінальних покарань. Він також запитав, чи можуть діти-жертви сексуальної експлуатації, незалежно від того, пов'язана вона з торгівлею людьми чи ні, нести кримінальну відповідальність за свої дії (Висновки 2019).

У цільових питаннях Комітет просив надати оновлену інформацію про заходи, вжиті для посилення захисту дітей, у тому числі дітей-мігрантів, біженців і переміщених осіб, від сексуальної експлуатації та насильства (зокрема, у відповідь на ризики, пов'язані з пандемією Covid-19) протягом звітного періоду, включаючи інформацію про випадки такого жорстокого поводження та експлуатації.

У Звіті зазначено, що Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення» було прийнято 18 лютого 2021 року. Відповідно до цього закону працівники закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, спорту, оздоровлення та відпочинку повинні бути ознайомлені з інформацією щодо захисту дітей від усіх форм насильства.

У звіті немає інформації щодо попереднього висновку про невідповідність, тому Комітет повторює його на тій підставі, що діти не захищені належним чином від сексуальної експлуатації.

Комітет зазначає з інших джерел (Звіт про реалізацію Комітету Лансароте, присвячений проблемам, пов'язаним із власноруч створеними дітьми сексуальними зображеннями та/або відео від 10 березня 2022 року), що звичайне зберігання дитячої порнографії зараз криміналізовано в Україні. У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про масштаби проблеми використання, отримання або пропозиції дітей віком до 18 років для заняття проституцією, для виробництва порнографії та для порнографічних вистав, про кількість та характер повідомлених порушень, розслідувань, судових

переслідувань, засуджень і накладених кримінальних покарань щодо того, чи можуть діти-жертви сексуальної експлуатації нести кримінальну відповідальність за свої дії, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§10 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

У відповідь на цільове запитання у звіті зазначено, що особи, які перебувають на обліку осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності неповнолітніх, відсторонюються від будь-якої роботи з дітьми.

У звіті також йдеться, що Мінсоцполітики проводить масштабні інформаційні кампанії проти торгівлі людьми, дискримінації та насильства. Ба більше, 14 липня 2021 року було затверджено Концепцію Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми до 2025 року.

Захист від неправомірного використання інформаційних технологій

У цільовому питанні Комітет попросив надати інформацію про захист дітей від усіх форм насильства, експлуатації та жорстокого поводження в цифровому середовищі, зокрема сексуальної експлуатації та жорстокого поводження та домагання в сексуальних цілях (грумінг).

У звіті зазначено, що у 2020 році затверджено Порядок забезпечення соціального захисту дітей, які опинилися у складній життєвій ситуації, у тому числі дітей, які постраждали від жорстокого поводження. Українська поліція також брала активну участь у реалізації ініціативи «Покінчимо із сексуальною експлуатацією та насильством дітей в інтернеті @Еurore» — спільним проектом з Радою Європи.

Комітет зазначає з інших джерел (Звіт про реалізацію Комітету Лансароте щодо проблем, пов'язаних із зображеннями сексуального характеру та/або відео, створеними дітьми, від 10 березня 2022 р.), що Міністерство освіти і науки та Міністерство цифрової трансформації за підтримки Уповноваженого Президента України з прав дитини розробили освітній проєкт #stop_sexting, метою якого є попередження та протидія сексуальному насильству в інтернеті.

Через ненадання запитуваної інформації про захист дітей від грумінгу Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§10 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Захист від інших форм експлуатації

Раніше Комітет звернувся з проханням повідомити про кроки, вжиті для побудови зведеної статистичної системи торгівлі людьми. Він також попросив надати інформацію про кількість дітей, за оцінками, залучених до дитячої праці, а також інформацію про заходи, вжиті для розв'язання цієї проблеми. Нарешті, він попросив повідомити про масштаби проблеми та заходи, вжиті для покращення захисту та допомоги дітям на вулиці (Висновки 2019).

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про кроки, вжиті для побудови зведеної статистичної системи торгівлі людьми, про оціночну кількість дітей, залучених до дитячої праці, а також інформацію про заходи, вжиті для розв'язання проблеми, про масштаби проблеми та заходи, вжиті для покращення захисту та допомоги бездомним дітям, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 7§10 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Covid-19

У контексті пандемії Covid-19 Комітет попросив надати інформацію про вплив пандемії на моніторинг експлуатації та жорстокого поводження з дітьми, а також заходи, вжиті для посилення механізмів моніторингу.

Комітет нагадує, що стаття 7§10 Хартії гарантує захист від сексуальної та іншої експлуатації дітей, а також захист від зловживання інформаційними технологіями та соціальними медіа (з метою залякування в інтернеті, дитячої порнографії, грумінгу, переслідування тощо), що особливо актуально з огляду на прискорення цифровізації та онлайн-активності, спричиненої пандемією (Заява про Covid-19 і соціальні права, 24 березня 2021 р.).

У звіті зазначено, що з 2020 року до Урядового контактного центру надходять дзвінки та повідомлення про осіб або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, гендерного насильства та насильства над дітьми під час пандемії.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§10 Хартії на тій підставі, що діти не захищені належним чином від сексуальної експлуатації.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 7§10 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про масштаби проблеми використання, отримання або пропозиції дітей віком до 18 років для проституції, виробництва порнографічних матеріалів і порнографічних вистав;
- про кількість і характер повідомлених порушень, розслідувань, судових переслідувань, вироків і накладених кримінальних покарань;
- чи можуть діти-жертви сексуальної експлуатації нести кримінальну відповідальність за свої дії;
- про захист дітей від грумінгу;
- про кроки, вжиті для побудови зведеної статистичної системи торгівлі людьми;
- про кількість дітей, за оцінками, залучених до дитячої праці, а також інформацію про заходи, вжиті для розв'язання цієї проблеми;
- про вжиті заходи щодо покращення захисту та допомоги бездомним дітям.

Стаття 8. Право працюючих жінок на охорону материнства
Параграф 1 — Відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що цільових запитань щодо статті 8§1 Хартії поставлено не було, тільки одне питання стосовно Covid-19. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет встановив, що ситуація в Україні не відповідає статті 8§1 Хартії на тій підставі, що не було встановлено наявності достатніх гарантій у законодавстві чи на практиці для захисту працівників від тиску, щоб взяти менш ніж шість тижнів післяпологової відпустки.

Право на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами Раніше Комітет встановив, що ситуація в Україні не відповідає статті 8§1 Хартії на тій підставі, що не було встановлено наявності достатніх гарантій у законодавстві чи на практиці для захисту працівників від тиску, щоб взяти менш ніж шість тижнів післяпологової відпустки (Висновки 2019).

У звіті нагадується, що стаття 179 КЗпП передбачає, що за медичним висновком працівниці мають право на оплачувану відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 70 днів до народження дитини та 56 днів після народження дитини (може бути продовжено до 70 днів у разі багатоплідних пологів або пологових ускладнень).

Комітет уже зазначав, що ці положення сформульовані в термінах, які прямо не вказують на те, що має бути обов'язковий період післяпологової відпустки тривалістю щонайменше шість тижнів, як того вимагає Хартія (Висновки 2019).

У звіті немає інформації про будь-які гарантії в законі або на практиці, щоб захистити працівників від тиску з метою взяти відпустку після пологів менше шести тижнів. У ньому наводиться деяка інформація про кількість порушень права на відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, виявлених протягом звітного періоду; два у 2018 році, три у 2019 році та один у 2020 році. Відсутня інформація про кількість жінок, які брали відпустку по вагітності та пологах тривалістю менше шести тижнів.

Тому Комітет повторює свій попередній висновок щодо невідповідності.

Право на допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами

Комітет раніше запитував, чи відповідає мінімальний розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами принаймні 50% середнього еквівалентного доходу (Висновки 2019).

Згідно зі статтею 26 Закону про загальнообов'язкове державне страхування № 115 допомога по вагітності та пологах становить 100% середньої заробітної плати, обчисленої в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів. Додаткова інформація не надається.

Комітет нагадує, що згідно зі статтею 8§1 рівень компенсацій, що заміщають дохід, повинен бути встановлений таким чином, щоб він відповідав розумній пропорції до попередньої заробітної плати (дорівнювати попередній заробітній платі або наближатися до її обсягу і не бути менше ніж 70% попередньої заробітної плати), і компенсація ніколи не повинна опускатися нижче 50% середнього еквівалентного доходу (Заява про тлумачення статті 8§1, Висновки 2015). Якщо відповідна допомога становить від 40 до 50% медіанного еквівалентного доходу, буде враховано інші види

допомоги, в тому числі ті, що стосуються соціального забезпечення або житла. З іншого боку, якщо рівень допомоги нижчий за 40% середнього еквівалентного доходу, така допомога явно неадекватна, а її поєднання з іншими виплатами не може увідповіднити ситуацію до статті 8§1.

Через ненадання запитованої інформації про мінімальний рівень допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами та про середній еквівалентний дохід або порогу ризику бідності Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 8§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Covid-19

У контексті кризи Covid-19 Комітет попросив усі держави надати інформацію про те, чи вплинула криза Covid-19 на право на оплачувану відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами.

Згідно зі звітом, пандемія Covid-19 не вплинула на право на допомогу чи відпустку по вагітності та пологах.

Висновок

Комітет приходить до висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 8§1 Хартії на тій підставі, що у законодавстві чи на практиці немає гарантій для захисту працівників від тиску, щоб взяти менш ніж шість тижнів післяпологової відпустки.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 8§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про мінімальний розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами;
- про середній еквівалентний дохід або поріг ризику бідності.

Стаття 8. Право працюючих жінок на охорону материнства

Параграф 2 — Незаконність звільнення протягом відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що цільових запитань щодо статті 8§2 Хартії поставлено не було, тільки одне питання стосовно Covid-19. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Оскільки у попередньому висновку ситуацію в Україні визнано такою, що відповідає Хартії (Висновки 2019), у 2023 році перевірка ситуації не проводилась. Тому Комітет повторює свій попередній висновок.

Covid-19

Комітет запитав, чи вплинула криза Covid-19 на можливість звільнення вагітних співробітниць і тих, хто перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами; також Комітет запитав, чи були якісь винятки із заборони на звільнення під час вагітності та відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами під час пандемії.

Інформація з цього приводу у звіті відсутня.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 8§2 Хартії.

Стаття 8. Право працюючих жінок на охорону материнства

Параграф 3 — перерви для матерів, які годують груддю

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 8§3 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Оскільки у попередньому висновку ситуацію в Україні визнано відповідною Хартії (Висновки 2019), у 2023 році перевірка ситуації не проводилась.

Тому Комітет повторює свій попередній висновок.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 8§3 Хартії.

Стаття 8. Право працюючих жінок на охорону материнства
Параграф 4 — Регулювання роботи у нічний час

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 8§4 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У попередньому висновку Комітет відклав свій висновок (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на раніше запитувану інформацію та цільові запитання.

У своєму попередньому висновку та цільовому запитанні Комітет попросив підтвердження того, що зміна умов праці чи переведення на іншу посаду не призводять до втрати заробітної плати та що у випадку звільнення від роботи, пов'язаної з вагітністю та материнством, відповідна жінка має право на оплачувану відпустку.

Комітет нагадує, що стаття 176 КЗпП забороняє роботу в нічний час вагітним жінкам і жінкам, які мають дітей віком до трьох років. Однак у своєму попередньому висновку Комітет запитав, чи були відповідні зайняті жінки переведені на денну роботу, доки їхнім дітям не виповниться три роки, і які правила застосовуються, якщо таке переведення неможливе (Висновки 2019).

У поточному звіті інформації щодо цього немає.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 8§4 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 8§4 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація:

- Чи відбувається переведення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, яким забороняється працювати в нічний час, на денну роботу, а за неможливості — чи надається відпустка зі збереженням попереднього заробітку.

Стаття 8. Право працюючих жінок на охорону материнства

Параграф 5 — Заборона роботи з небезпечними, шкідливими для здоров'я або важкими умовами праці

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 8§5 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація не відповідає статті 8§5 Хартії на тій підставі, що у разі переведення на іншу посаду закон не гарантує права працівників повернутися на попереднє місце роботи після закінчення періоду по вагітності, пологів і годування дитини (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на попередній висновок про невідповідність і цільове запитання.

У цільовому запитанні Комітет попросив підтвердження того, що зміна умов праці чи переведення на іншу посаду не призводять до втрати заробітної плати та що у випадку звільнення від роботи, пов'язаної з вагітністю та материнством, відповідна жінка має право на оплачувану відпустку, і що за відповідною жінкою зберігається право повернутися на попередню роботу, як тільки це дозволить її стан.

У звіті Комітет зазначає, що Кодекс законів про працю забороняє вагітним жінкам виконувати певні види робіт, які можуть завдати шкоди їхньому здоров'ю чи здоров'ю їхньої дитини. У таких випадках жінки повинні бути переведені на виконання альтернативних обов'язків або, якщо це неможливо, їм має бути надана відпустка. В обох випадках за вагітними жінками зберігається попередній середній заробіток. Також жінки, які мають дитину віком до трьох років, можуть бути переведені на іншу роботу або їм може бути надано відпустку зі збереженням попереднього середнього заробітку. Інформація про те, чи після закінчення захищеного періоду жінки мають право повернутися на попередню посаду, відсутня. Тому Комітет повторює свій попередній висновок про невідповідність.

Комітет також зазначає, що законопроектом «Про охорону праці працівників» будуть внесені зміни до чинного законодавства щодо захисту вагітних жінок, жінок, які нещодавно народили дитину або годують груддю.

Висновок

Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 8§5 Хартії на тій підставі, що у разі переведення вагітних жінок або жінок, які мають дитину віком до трьох років, через характер їхньої роботи, на іншу посаду, закон не гарантує права працівників повернутися на попередню роботу після закінчення захищеного періоду.

Стаття 16. Право сім'ї на соціальний, правовий та економічний захист

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті та в коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що для цілей поточного звітного циклу Державам було запропоновано відповісти на кілька цільових запитань за статтею 16 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 16 Хартії з таких причин:

- жінкам не було забезпечено належного захисту від насильства в сім'ї як законодавчо, так і на практиці;
- не було встановлено, що рівень сімейних виплат адекватний.

Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої у звіті у відповідь на висновок про невідповідність та на цільові запитання.

Правовий захист сімей

Права та обов'язки, вирішення спорів

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет запросив оновлену інформацію про права та обов'язки подружжя, врегулювання спорів, у тому числі будь-які положення, що стосуються дітей та послуг посередництва, у світлі Заключних зауважень Комітету ООН з Ліквідації дискримінації щодо жінок 2017 року (CEDAW, детальніше див. попередній висновок).

Через ненадання запитуваної інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 16 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Домашнє насильство щодо жінок

Комітет насамперед зазначає, що Україна ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством (Стамбульська конвенція), яка набула чинності в Україні в листопаді 2022 року.

У своїх попередніх висновках (Висновки 2019, 2017 та 2011) Комітет вважав, що ситуація не відповідає статті 16 Хартії на тій підставі, що жінкам не було забезпечено належного захисту від насильства в сім'ї як законодавчо, так і на практиці. Комітет вимагав повної, актуальної інформації про домашнє насильство щодо жінок і пов'язані з цим засудження, впровадження різноманітних заходів, прийнятих або запланованих, і їхній внесок у боротьбу з цими формами насильства, знову ж у світлі рекомендацій Комітету з Ліквідації дискримінації щодо жінок (CEDAW).

Крім того, у цільових питаннях Комітет попросив надати оновлену інформацію про заходи, вжиті для зменшення всіх форм домашнього насильства щодо жінок, включно з інформацією про захворюваність і засудження.

У відповідь у звіті зазначено, що зміни до Закону про правову допомогу, які набули чинності в травні 2020 року, передбачають право на безоплатну вторинну правову допомогу жертвам злочинів проти статевої свободи та недоторканності, катувань чи нелюдського поводження під час воєнних дій чи збройного конфлікту.

Крім того, у 2021 році було прийнято Державну соціальну програму запобігання та протидії домашньому та гендерному насильству на період до 2025 року. Ця програма спрямована на вдосконалення існуючої системи реагування на насильство, надання комплексних послуг жертвам, сприяння культурі ненасильства в суспільстві та залучення бізнес-сектору до запобігання насильству.

У звіті додається, що у 2021 році з держбюджету місцевим бюджетам було спрямовано 274,2 млн грн (8,800 млн євро) на створення мережі спеціалізованих служб підтримки постраждалих від домашнього насильства. Таким чином виникла можливість створити 30 притулків, 38 денних центрів, 58 консультаційних служб і придбати 41 автомобіль для мобільних бригад. У 16 існуючих притулках також покращили соціальні послуги.

У звіті зазначено, що кількість зареєстрованих скарг на домашнє насильство, отриманих протягом звітного періоду, становила 284 221, з яких 5 334 стосувалися дітей і 233 210 — жінок. Кількість виданих заборонних приписів становила 5 213, а термінових — 46 799, тоді як кількість осіб, які брали участь у програмах для винних у насильстві, становила лише 438 осіб (340 чоловіків), з яких 290 завершили програми.

Комітет зазначає, що звіт не містить запитуваної інформації щодо дій і заходів, фактично вжитих у цій сфері, а також кількості переслідувань, засуджень чи прикладів судової практики.

У світлі всієї наявної в його розпорядженні інформації Комітет вважає, що ситуація все ще не відповідає статті 16 Хартії на тій підставі, що немає належного захисту як законодавчо, так і на практиці для жінок у справах домашнього насильства.

Соціально-економічний захист сімей

Заклади по догляду за дітьми

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет запросив оновлену інформацію про заклади по догляду за дітьми (типи закладів, охоплення щодо кількості дітей до шести років, співвідношення дітей / персоналу, кваліфікація персоналу, приміщення, що використовуються, і фінансовий внесок, який запитують з батьків). Комітет також взяв до відома інформацію, що міститься у звіті ЮНІСЕФ щодо дітей, які перебувають в інтернатних закладах (детальніше див. попередній висновок), і попросив органи влади прокоментувати ці зауваження.

Через ненадання запитуваної інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 16 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Комітет бере до уваги коментар Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, в якому міститься інформація про різні види послуг догляду за дітьми в Україні, їхнє охоплення та безкоштовність більшості витрат на обслуговування дітей.

Сімейна допомога

Рівний доступ до сімейної допомоги

У своєму попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет зазначив, що громадяни інших держав-учасниць, які мають дозвіл на постійне проживання, та біженці користуються тим самим правом на державну допомогу, що й громадяни України, на умовах, визначених законом. Тому він запитав, які умови для надання дозволу на постійне проживання.

У цільовому запитанні Комітет запитав, чи повинні громадяни інших держав-учасниць, які законно проживають у країні, відповідати вимогам щодо тривалості проживання, щоб мати право на сімейні виплати.

Через ненадання запитуваної інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 16 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Рівень сімейної допомоги

У своїх попередніх висновках (Висновки 2019) Комітет вважав, що ситуація не відповідає статті 16 Хартії на тій підставі, що не було встановлено, що рівень сімейних виплат адекватний.

У цільових запитаннях Комітет попросив надати інформацію про суми виплаченої сімейної допомоги та середній еквівалентний дохід за звітний період. Він також запитав, чи перевіряються сімейні або дитячі виплати, і якщо так, то який відсоток сімей охоплюється.

Комітет зазначає, що сімейна допомога має бути такою, щоб забезпечувати значну кількість сімей достатнім додатковим доходом. Адекватність оцінюється відносно місячного середнього еквівалентного чистого доходу, розрахованого Євростатом.

Комітет зазначає, що за даними Національної соціальної сервісної служби України середньомісячний прирівняний дохід на одну особу у 2021 році становив 6 785 грн (218 євро).

Комітет зазначає, що допомога залежить від матеріального становища для всіх дітей і що розмір допомоги визначається на основі прожиткового мінімуму. Комітет відзначає різні види підтримки сімей, представлені у звіті. Раніше зазначалося, що матері або батьки, які мають на утриманні трьох і більше дітей, мають право на 100% мінімальної заробітної плати до досягнення дитиною 16 років (18 років, якщо дитина навчається за денною формою навчання) і що цей розмір збільшується до 200% мінімальної заробітної плати, якщо вони доглядають чотирьох і більше дітей. За даними мережі MISSCEO допомога на дітей дорівнює 50% мінімальної заробітної плати на кожну дитину, якщо середній сукупний дохід членів сім'ї за попередній квартал не перевищував трикратного розміру мінімальної заробітної плати. Право на допомогу мають малозабезпечені сім'ї з дітьми (в середньому менше ніж 1 700 грн (55 євро) на особу).

У Комітеті зазначають, що у 2021 році середній розмір допомоги для малозабезпечених сімей становив 6 300 грн (202,2 євро) на місяць, для малозабезпечених багатодітних сімей — 6 800 грн (218,2 євро). За даними Нацсоцслужби на 1 січня 2021 року різні форми допомоги отримували понад 2 мільйони людей.

Проте, виходячи з даних звіту, Комітет зазначає, що середній прирівняний дохід на одну особу в Україні становив 6 785 грн (218 євро) на місяць у 2021 році, що означає, що дуже багато сімей не отримували допомоги, якщо їхній місячний дохід перевищував поріг 1 700 грн (55 євро).

З огляду на все вищесказане, Комітет вважає, що ситуація не відповідає статті 16 Хартії на тій підставі, що сімейна допомога не є достатньою надбавкою до доходу для значної кількості сімей.

Заходи на користь соціально незахищених сімей

У попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет запитав, які конкретні заходи були вжиті для економічного захисту вразливих сімей, таких як неповні сім'ї та сім'ї ромів.

У звіті зазначено, що уряд надає різні види державної соціальної допомоги малозахищеним сім'ям, наприклад, саодиноким матерям, малозабезпеченим сім'ям і дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів. У ньому пояснюється правова основа, критерії придатності та метод розрахунку доходу для кожного виду допомоги. Також вказано кількість пільговиків на 1 січня 2022 року, тобто 93 тис. саодиноких матерів із 149,5 тис. дітей, 195 тис. малозабезпечених сімей із 409 тис. дітей та 7,5 тис. дітей, батьки яких не платять аліменти. Проте у звіті не згадується жодних конкретних заходів щодо економічного захисту ромських сімей.

Серед піднятих цілових питань Комітет запитав, які заходи були вжиті для того, щоб уразливі сім'ї могли задовольнити свої потреби в енергетиці, щоб забезпечити їхнє право на житло належного рівня (що включає доступ до основних послуг).

У звіті зазначено, що основним засобом допомоги населенню в оплаті житлово-комунальних послуг є програма житлових субсидій (див. Державна програма житлово-комунальних субсидій на 2023 рік, поза звітним періодом). Держава покриває частину вартості цих послуг для малозабезпечених сімей. Чим менший дохід, тим менше повинні платити сім'ї. У 2020 році пандемія Covid-19 змусила уряд внести зміни до програми. Він автоматично призначив субсидію всім сім'ям, які раніше нею користувалися, без необхідності подавати нову заяву. Також допомога надавалася людям, які втратили роботу внаслідок карантинних заходів. Уряд збільшив розмір субсидії на окремі комунальні послуги, тому що люди змушені були сидіти вдома і споживати більше електроенергії, газу та води. У 2021 році Уряд вдосконалив програму, щоб зробити її більш точною та ефективною.

У ціловому запитанні Комітет запитав, чи в тих випадках, коли для фінансової підтримки сімей під час пандемії COVID-19 були вжиті конкретні тимчасові заходи, вони будуть збережені або скасовані, і, якщо вони були скасовані, який ефект на вразливі сім'ї очікувався.

Крім зазначених вище заходів підтримки, у звіті йдеться про те, що Уряд ухвалив і вніс зміни до деяких законів і постанов щодо надання соціально-економічної допомоги громадянам, які постраждали внаслідок пандемії Covid-19. Основними заходами стали: спрощення процедур призначення, перерахунку та виплати різних видів державної соціальної допомоги під час карантину; продовження строків виплати і строків звернення за державними допомогоюми, призначеними раніше; продовження виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю до закінчення карантину з подальшим перерахунком за результатами медичного огляду; виплати допомоги на дітей фізичним особам-підприємцям, які належать до першої та другої груп оподаткування як платники єдиного податку; одноразова допомога дітям з малозабезпечених багатодітних сімей на підготовку до навчального року.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 16 Хартії на тій підставі, що:

- відсутній належний захист, як законодавчо, так і практично, для жінок у випадках домашнього насильства;
- сімейна допомога не є достатньою надбавкою до доходу для значної кількості сімей.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 16 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація:

- про права та обов'язки подружжя, врегулювання спорів, включаючи будь-які правила, що стосуються дітей, і послуги посередництва;
- про заклади по догляду за дітьми (типи закладів, охоплення щодо кількості дітей до шести років, співвідношення дітей / персоналу, кваліфікація персоналу, приміщення, що використовуються, і фінансовий внесок, який запитують з батьків);
- про вимогу щодо тривалості проживання, яка поширюється на громадян інших держав-учасниць, які законно проживають у країні, щоб мати право на сімейну допомогу.

Стаття 17. Право дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист

Параграф 1 — Допомога, освіта і підготовка

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті та в коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 17§1 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет також нагадує, що в Загальному вступі до висновків 2019 року він поставив загальні запитання за статтею 17§1 і просив держави надати в наступному звіті інформацію про заходи, вжиті для зменшення безгромадянства; полегшити реєстрацію народження, особливо для вразливих груп, таких як роми, шукачі притулку та діти з нелегальною міграцією; зменшити дитячу бідність; боротися з дискримінацією та сприяти рівним можливостям для дітей з особливо вразливих груп; і того, якою мірою забезпечується участь дитини в роботі, спрямованій на боротьбу з дитячою бідністю та соціальним відчуженням.

У попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§1 Хартії на тій підставі, що співвідношення дітей в інтернатних закладах до кількості дітей у прийомних сім'ях або інших формах сімейного виховання було занадто високим (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на висновок про невідповідність, на цільові запитання та на загальні запитання.

Правовий статус дитини

У загальних питаннях Комітет попросив надати інформацію про заходи, вжиті державою для зменшення безгромадянства (наприклад, забезпечення ідентифікації кожної дитини-мігранта без громадянства, спрощення процедур для забезпечення набуття громадянства та вжиття заходів для ідентифікації дітей, які не були зареєстровані при народженні). Він також попросив надати інформацію про заходи, вжиті державою для полегшення реєстрації народження, особливо для вразливих груп, таких як роми, шукачі притулку та діти, що перебувають у ситуації нелегальної міграції.

У звіті зазначено, що у грудні 2021 року до Закону України «Про громадянство України» було внесено зміни, якими вдосконалено порядок набуття громадянства дітьми-іноземцями та дітьми без громадянства.

У звіті також йдеться, що Україна намагається вдосконалити та спростити реєстрацію народження, особливо для вразливих груп. За звітний період реалізовано пілотний проєкт «Свідоцтво про народження в пологовому будинку», який передбачає створення канцелярій при закладах охорони здоров'я для прийому та видачі документів, необхідних для реєстрації народження. З 1 січня 2021 року всі органи державної реєстрації актів цивільного стану в Україні отримали можливість приймати документи, необхідні для реєстрації народження, у тому числі для ромської громади, та одразу видавати відповідні свідоцтва у пологових будинках.

У звіті також зазначено, що щорічно проводяться інформаційні кампанії для заохочення та забезпечення реєстрації всіх дітей. Також свідоцтво про народження можна отримати після заповнення реєстраційного листа особисто в закладі охорони здоров'я, де народилася дитина, або поштою.

Дитяча бідність

У загальних питаннях Комітет попросив надати інформацію про заходи щодо зменшення дитячої бідності (включаючи такі немонетарні заходи, як забезпечення доступу до якісних і доступних послуг у сферах охорони здоров'я, освіти, житла тощо); боротися з дискримінацією та сприяти рівним можливостям для дітей з особливо вразливих груп, таких як етнічні меншини, діти ромів, діти з інвалідністю та діти під опікою.

У звіті йдеться, що ухвалена у 2021 році Стратегія людського розвитку спрямована на зниження рівня бідності в Україні. Програми соціальної допомоги у 2021 році мали значний вплив на рівень бідності їхніх отримувачів. Найефективніші програми — це допомога малозабезпеченим сім'ям і допомога на дітей самотнім батькам.

У звіті також зазначено, що національна поліція вживає заходів щодо протидії дискримінації та сприяння рівним можливостям для дітей особливо вразливих категорій. Поліцейські проводять профілактичну роботу та забезпечують проведення різноманітних заходів.

У звіті йдеться, що ухвалена у 2021 році Ромська стратегія на період до 2030 року визначає умови реалізації прав ромів.

У звіті зазначено, що у 2021 році рівень бідності серед дітей становив 24,3%, тоді як у 2018 році він становив 35%, що є значним зниженням (у 2021 році середній показник по ЄС становив 24,4%).

Поширеність дитячої бідності в державі-учасниці, незалежно від того, чи її визначено або виміряно в грошовому чи багатомісному аспектах, — важливий показник ефективності зусиль держави щодо забезпечення права дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист згідно зі Статтею 17 Хартії. Відповідно до свого підходу концептуалізації та вимірювання бідності, прийнятого Комітетом у межах Статті 30, розгляд Комітетом дитячої бідності для цілей статті 17 відображає розуміння як доходу, так і багатомісного розуміння бідності (Заява про тлумачення, 2013, стаття 30). Це розуміння відображається в показниках і елементах, які Комітет враховує під час оцінки дотримання державою-учасницею статті 17. Якщо держави не прийняли статтю 17, дитяча бідність розглядається відповідно до статті 30.

Дані Євростату та показник EU-27 щодо дітей, яким загрожує бідність або соціальна ізоляція, використовуються Комітетом як ключова точка відліку та індикатор дотримання державою прав, зазначених у Хартії. Комітет також враховує погіршення рівня життя дітей, яким загрожує бідність або соціальна ізоляція в державі-учасниці. Крім того, Комітет також бере до уваги немонетарні заходи, вжиті для зменшення дитячої бідності та соціальної ізоляції, такі як забезпечення доступу до якісних і доступних послуг у сферах охорони здоров'я, освіти та житла. Оцінюючи відповідність держави вимогам статті 17, Комітет також братиме до уваги ступінь забезпечення участі дітей у роботі, спрямованій на боротьбу з дитячою бідністю та соціальною ізоляцією.

Право на допомогу

Раніше Комітет запитував інформацію про приміщення для розміщення дітей-мігрантів, незалежно від того, чи перебувають вони у супроводі дорослих, включаючи заходи, вжиті для забезпечення того, щоб діти були розміщені у відповідних умовах. Він також запросив додаткову інформацію про допомогу, яку надають дітям без супроводу, зокрема, щоб захистити їх від експлуатації та жорстокого поводження. Він також запитав, чи можуть бути затримані діти, які перебувають у ситуації нелегальної міграції в Україні, у супроводі батьків чи ні, і якщо так, то за яких обставин. Комітет також запитав, чи мають діти з нелегальною міграцією доступ до медичної допомоги.

Нарешті, він запитав, чи використовувала Україна тестування кісток для оцінки віку, і якщо так, то в яких ситуаціях і які потенційні наслідки може мати таке тестування (Висновки 2019).

У цільовому питанні Комітет просив надати інформацію про будь-які заходи, вжиті для захисту та допомоги дітям у кризових та надзвичайних ситуаціях.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про заходи, вжиті для забезпечення того, щоб заклади розміщення дітей з нелегальним статусом, як у супроводі дорослих, так і без, були відповідними та належним чином контролювалися; про допомогу дітям без супроводу з метою їхнього захисту від жорстокого поводження та експлуатації; про те, чи можуть бути затримані діти з нелегальним статусом у супроводі батьків чи без такого супроводу, і якщо так, то за яких обставин; чи мають діти з нелегальною міграцією доступ до медичної допомоги; чи використовується в Україні тестування кісток для оцінки віку, і якщо так, то в яких ситуаціях і які потенційні наслідки може мати таке тестування; про будь-які заходи, вжиті для захисту та допомоги дітям у кризових і надзвичайних ситуаціях, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Права дітей під опікою держави

У попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§1 Хартії на тій підставі, що співвідношення кількості дітей в інтернатних закладах до кількості дітей у прийомних сім'ях або інших формах сімейного виховання було занадто високим. Комітет попросив надати інформацію про будь-які заходи, вжиті для того, щоб діти не були взяті під опіку лише через відсутність фінансових можливостей у їхніх батьків. Він також попросив надати повну інформацію про прогрес, досягнутий у деінституціалізації, включно з кількістю дітей в інтернатних закладах, прийомних сім'ях та інших формах опіки (Висновки 2019).

У коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (Омбудсмена) зазначається, що у 2020 році в будинках для малюків перебувало 2 756 дітей, основними причинами їхнього влаштування були скрутне матеріальне становище сімей, неспроможність батьків доглядати за дитиною, відсутність догляду, недбале ставлення внаслідок зловживання наркотиками чи алкоголем, відмова від дитини. Також у 2018 році в закладах перебувало 105 417 дітей, у 2019 році — 99 917 дітей, а у 2020 році — 96 577 дітей. Крім того, Омбудсмен зазначає, що діти зазнають насильства та жорстокого поводження в інтернатних установах.

Комітет повторює свій висновок про невідповідність на тій підставі, що співвідношення кількості дітей, які перебувають в інтернатних установах, до кількості дітей, які перебувають у прийомних сім'ях або інших формах сімейного піклування, занадто високе.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про вжиті заходи для недопущення взяття дітей під опіку виключно через відсутність матеріальних можливостей батьків, про прогрес у деінституціалізації, у тому числі про кількість дітей в інтернатних установах, прийомних сім'ях та інших формах догляду, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Діти, які перебувають у конфлікті із законом

Комітет раніше запитував, чи законодавство України дозволяє утримувати дітей під вартою протягом 12 місяців в очікуванні суду, і вважав, що якщо ця інформація не буде надана в наступному звіті, не буде жодних доказів того, що ситуація в Україні

відповідає статті 17§1 Хартії. Він також запитав, які заходи були вжиті для скасування одиночного ув'язнення для дітей (Висновки 2019).

У звіті описано проект закону «Про правосуддя, дружнє до дитини» та інші зміни до національного законодавства, які враховуватимуть особливості провадження у випадках, коли дитина вчинила правопорушення. Комітет зазначає, що законопроект ще не прийнято.

У звіті також йдеться про те, що неповнолітніх, які грубо порушують правила режиму, можуть поміщати в ізолятор на строк до п'яти діб.

Комітет зазначає, що попереднє тримання дітей під вартою не встановлено окремими нормативно-правовими актами і застосовуються загальні правила попереднього ув'язнення. Стаття 197 Кримінального кодексу передбачає, що попереднє ув'язнення може тривати до шести місяців у разі вчинення злочинів невеликої тяжкості та 12 місяців у разі вчинення тяжких або особливо тяжких злочинів. Інформація щодо максимального строку попереднього ув'язнення дітей відсутня. Комітет нагадує, що раніше він встановив, що восьмимісячний та семимісячний періоди досудового ув'язнення не відповідали Хартії (Висновки ХХ-4, 2015, Данія, Висновки 2019, Словацька Республіка). Комітет вважає, що для відповідності Хартії досудове тримання дітей під вартою не повинно перевищувати шести місяців. Тому Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає Статті 17§1 Хартії на тій підставі, що максимальна тривалість попереднього ув'язнення надмірна.

У своєму коментарі Омбудсмен зазначає, що окремі аспекти судочинства потребують вдосконалення, наприклад, реальне притягнення до відповідальності дітей, які не досягли віку кримінальної відповідальності, високий відсоток покарань, що передбачають ізоляцію від суспільства, ресоціалізація неповнолітніх. Уряд відповіді не надав.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням пункту 1 статті 17 Хартії на тій підставі, що:

- співвідношення кількості дітей, які перебувають в інтернатних установах, до кількості дітей, які перебувають у прийомних сім'ях або інших формах сімейного піклування, занадто високе;
- тривалість попереднього ув'язнення дітей надмірна.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 17§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про заходи, вжиті для забезпечення того, щоб заклади розміщення дітей з нелегальним статусом, незалежно від того, чи супроводжують їх дорослі, були належними та належним чином контролювалися;
- про допомогу дітям без супроводу з метою їхнього захисту від жорстокого поводження та експлуатації;
- про те, чи мають діти з нелегальною міграцією доступ до медичної допомоги;
- про те, чи можуть бути затримані діти, які перебувають у нелегальному статусі, у супроводі батьків чи ні, і якщо так, то за яких обставин;
- про те, чи використовує Україна тестування кісток для оцінки віку, і якщо так, то в яких ситуаціях і які потенційні наслідки може мати таке тестування;
- про будь-які заходи, вжиті для захисту та допомоги дітям у кризових і надзвичайних ситуаціях;

- про заходи, вжиті для недопущення взяття дітей під опіку лише на підставі відсутності матеріальних можливостей у батьків;
- про прогрес, досягнутий у деінституціалізації, включно з кількістю дітей в інтернатних закладах, прийомних сім'ях та інших формах опіки.

Стаття 17. Право дітей та підлітків на соціальний, правовий та економічний захист

Параграф 2 — Безкоштовна початкова і середня освіта, а також регулярне відвідування школи

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті та в коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що для цілей цього звіту Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 17§2 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

Комітет також нагадує, що в Загальному вступі до висновків 2019 року він поставив загальні запитання за статтею 17§2 і попросив держави надати в наступному звіті інформацію про заходи, вжиті для запровадження політики боротьби з булінгом у школах; а також про заходи, вжиті для сприяння участі дітей у широкому спектрі процесів прийняття рішень і діяльності, пов'язаної з освітою.

Раніше Комітет відклав свій висновок (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на висновок про відкладення, на цільові запитання та на загальні запитання.

Рівень охоплення навчанням, пропусків і відсіву

У попередньому висновку Комітет запросив інформацію про показники охоплення навчанням, пропусків і відсіву, а також інформацію про заходи, вжиті для розв'язання проблем, пов'язаних із цими показниками (Висновки 2019).

Звіт не містить запитуваної інформації.

У коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини зазначається, що у 2021 році рівень охоплення дітей загальною освітою становив 78,9%.

Комітет зазначає з інших джерел (база даних ЮНЕСКО), що у 2021 році рівень охоплення початковою освітою становив 84,13%, а неповною середньою — 88,66%.

Комітет зазначає, що метою має бути досягнення 100% охоплення початковою та середньою освітою, і вважає, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§2 Хартії на тій підставі, що рівень охоплення початковою та середньою освітою занадто низький.

Вразливі групи

Комітет зазначає, що у тих випадках, коли держави прийняли статтю 15§1 Хартії, право на освіту дітей з інвалідністю розглядається відповідно до цього положення.

Комітет раніше запитував оновлену інформацію про те, чи можуть діти, які опинилися у ситуації нелегальної міграції, отримати доступ до початкової освіти, і вважав, що, якщо ця інформація не буде надана в наступному звіті, не буде жодних доказів того, що ситуація в Україні відповідає статті 17§2 Хартії. Комітет також попросив надати інформацію про становище ромських дітей: показники зарахування до навчання, відсіву та закінчення освіти, а також заходи, вжиті для стимулювання відвідування школи та підтримки ромських дітей у навчанні. Він також просив надати інформацію про кількість ромських дітей у спеціальних школах. Він також запитував інформацію про заходи, вжиті для полегшення доступу до освіти для дітей з уразливих сімей, таких як внутрішньо переміщені особи, діти, які проживають у сільській місцевості (Висновки 2019).

У звіті зазначається, що ромська стратегія спрямована на розширення доступу ромів до якісної освіти, їхнього заохочення до повної загальної середньої освіти та запобігання передчасному залишенню школи.

У своєму коментарі Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини повідомляє, що більшість дітей, які перебувають у спеціальних навчальних закладах, мають інтелектуальні порушення. Уповноважений стверджує, що загалом в Україні немає якісної інклюзивної системи освіти. Уряд відповіді не надав.

Через ненадання запитуваної інформації про те, чи можуть діти, які опинилися у ситуації нелегальної міграції, отримати доступ до початкової освіти; про становище ромських дітей: показники зарахування до навчання, відсіву та закінчення, а також про заходи, вжиті для заохочення відвідування школи та підтримки ромських дітей в освіті, про кількість ромських дітей у спеціальних школах; про заходи, вжиті для полегшення доступу до освіти для дітей з уразливих сімей, таких як внутрішньо переміщені особи, діти, які проживають у сільській місцевості, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 17§2 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Заходи протидії булінгу

У загальних питаннях Комітет запитав, які заходи були вжиті для запровадження політики боротьби з булінгом у школах, тобто заходи щодо підвищення обізнаності, запобігання та втручання.

Згідно зі звітом відповідальність за булінг передбачена статтею 173⁴ Кодексу про адміністративні правопорушення. Також прийнято Закон про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавства щодо протидії булінгу. Його мета — більш чітко визначити саме поняття булінгу.

У звіті додається, що для створення безпечного освітнього середовища реалізовано проєкт «Фахівець з безпеки в освітньому середовищі». З метою запобігання кібербулінгу були організовані навчальні курси для поліцейських. Було реалізовано низку інших ініціатив: «Безпечна школа», «Зупинимо шкільне знущання», «Я маю право бути собою», «Будуємо майбутнє разом», «Ходити до школи безпечно». Усі вони мають одну мету: створити безпечне освітнє середовище для дітей.

Covid-19

У контексті кризи Covid-19 Комітет звернувся до держав-учасниць з проханням надати інформацію про заходи, вжиті для подолання наслідків пандемії Covid-19 для навчання дітей (зокрема, дітей з інвалідністю, дітей ромів і кочівників, дітей з порушеннями здоров'я та інших вразливих дітей).

Комітет нагадує, що відповідно до статті 17§2 Хартії рівний доступ до освіти повинен бути забезпечений для всіх дітей під час кризи Covid-19. У цьому відношенні особливу увагу слід приділяти таким уразливим групам, як діти з меншин, діти-шукачі притулку, діти-біженці, діти з інвалідністю, діти в лікарнях, діти під опікою, вагітні підлітки, діти, позбавлені волі (Заява про COVID-19 та соціальні права, 24 березня 2021 р.).

Звіт не містить запитуваної інформації.

Висновок

Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням Статті 17§2 Хартії на тій підставі, що чистий рівень охоплення початковою та середньою освітою надто низький.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 17§2 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про те, чи мають діти з нелегальною міграцією доступ до початкової освіти;
- про становище ромських дітей: показники зарахування до навчання, відсіву та закінчення освіти, а також заходи, вжиті для стимулювання відвідування школи та підтримки ромських дітей у навчанні, про кількість ромських дітей у спеціалізованих школах;
- про заходи, вжиті для полегшення доступу до освіти для дітей з уразливих сімей, таких як внутрішньо переміщені особи, діти, які проживають у сільській місцевості.

Стаття 27. Право працівників із сімейними обов'язками на рівні можливості та рівне ставлення до них

Параграф 1 — Участь у трудовому житті

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 27§1 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У попередньому висновку (Висновки 2019) було наведено висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 27§1 Хартії. Проте Комітет попросив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію щодо статті 27§1. Тому він розгляне останні події та додаткову інформацію.

Працевлаштування, професійна орієнтація та навчання

Раніше Комітет просив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію (Висновки 2019).

Комітет зазначає, що у звіті не міститься інформації про будь-які зміни щодо вступу на роботу, перебування на посаді та відновлення роботи, а також щодо професійної орієнтації, навчання та перепідготовки осіб із сімейними обов'язками. Тому Комітет робить висновок, що протягом звітного періоду змін не було.

Умови найму, соціальне забезпечення

Раніше Комітет просив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію (Висновки 2019).

У відповідь у звіті зазначається, у 2021 році було запроваджено гнучкий графік роботи та дистанційну роботу, коли Законом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання дистанційної, надомної праці та роботи з гнучким режимом роботи» було внесено доповнення до Кодексу законів про працю Статтею 60 абз. 2. Згідно з цією статтею дистанційна робота — це робота, яка виконується працівником за межами приміщення роботодавця з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Працівник визначає робоче місце, забезпечує безпечні умови праці, організовує робочий час, гарантується відпочинок у вигляді відключення. Особа, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною, може працювати неповний робочий день або вдома.

Послуги денного догляду за дітьми та інші організації догляду за дітьми

Раніше Комітет просив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію (Висновки 2019).

У відповідь у звіті зазначено, що наказом Мінсоцполітики № 136/2022, зареєстрованим у Міністерстві юстиції за № 557/37893/2022, затверджено Положення про діяльність дитячих кімнат в установах та організаціях. Це Положення спрямоване на покращення умов праці та поєднання професійного життя і сімейних обов'язків працівників і відвідувачів установ чи організацій. Також забезпечується можливість тимчасового перебування дітей працівників і приїжджих без супроводу батьків або законних представників.

Covid-19

У контексті кризи Covid-19 Комітет попросив усі держави надати інформацію про те, чи вплинула криза Covid-19 на права працівників із сімейними обов'язками на рівні можливості та ставлення, зокрема на можливості працювати віддалено, та відповідні наслідки.

У відповідь у звіті зазначається, що під час епідемії, пандемії, необхідності самоізоляції працівника в установленому законодавством порядку, а також у разі збройної агресії чи іншої надзвичайної ситуації дистанційна робота може бути призначена працівнику роботодавцем, без попереднього письмового договору про дистанційну роботу. Якщо роботодавець має відповідні ресурси та засоби, працівники з сімейними обов'язками також можуть працювати дистанційно.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 27§1 Хартії.

Стаття 27. Право працівників із сімейними обов'язками на рівні можливості та рівне ставлення до них

Параграф 2 — Відпустка по догляду за дитиною

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті та в коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 27§2 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У попередньому висновку Комітет встановив, що ситуація в Україні не відповідає статті 27§2 Хартії на тій підставі, що рівень допомоги у зв'язку з відпусткою по догляду за дитиною був неадекватним і що не було гарантій індивідуального права, яке не можна передати, на відпустку по догляду за дитиною (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої у звіті у відповідь на висновок про невідповідність.

Право на відпустку по догляду за дитиною

У попередньому висновку (Висновки 2019) Комітет постановив, що ситуація в Україні не відповідає на тій підставі, що право на відпустку по догляду за дитиною не гарантується кожному з батьків як окреме право, яке не підлягає передачі.

Згідно з частиною 3 статті 179 КЗпП України мати, батько, баба, дід, інший родич дитини, який піклується про дитину, усиновлювач/усиновлювачка або хтось із прийомних батьків може взяти відпустку по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Одночасно відпустку по догляду за дитиною може взяти лише одна особа. Частиною 6 статті 179 передбачено можливість взяття відпустки без збереження заробітної плати до досягнення дитиною 6 років, якщо за медичним висновком дитина потребує медичного догляду вдома. Так само в цьому випадку відпустку по догляду за дитиною може взяти лише одна особа.

Рівне право на відпустку по догляду за дитиною для кожного з батьків було підкреслено законодавчими змінами до Закону України «Про відпустки» 2021 року. Відповідно до частини 3 статті 18 зазначеного Закону відпустка по догляду за дитиною може бути використана повністю або частково також бабою, дідом, іншим родичем, який здійснює догляд за дитиною, усиновлювачем/ усиновлювачкою або кимось із прийомних батьків. Комітет також бере до уваги зауваження Уповноваженого ВРУ з прав людини, згідно з якими у квітні 2021 року до статті 19 Закону України «Про відпустки» внесено зміни, згідно з якими додаткова відпустка тривалістю 10 календарних днів для працівників, які мають двох дітей віком до 15 років або повнолітньої дитини з інвалідністю з дитинства, тепер надається як жінкам, так і чоловікам.

Однак Комітет нагадує, що держави-учасниці повинні надати можливість кожному з батьків взяти відпустку по догляду за дитиною як важливий елемент для поєднання професійного, приватного та сімейного життя; національне законодавство повинно надавати чоловікам і жінкам індивідуальне право на відпустку по догляду за дитиною на підставі народження або усиновлення дитини; з метою сприяння рівним можливостям і рівному ставленню між чоловіками та жінками, відпустка повинна, в принципі, надаватися без права передачі кожному з батьків (Висновки 2011, Вірменія); держави-учасниці несуть позитивне зобов'язання заохочувати використання відпустки по догляду за дитиною будь-ким із батьків (Висновки 2015 року, Заява про тлумачення статті 27§2).

Комітет робить висновок, що відпустка по догляду за дитиною не гарантується як індивідуальне право кожного з батьків, яке не підлягає передачі.

Визначення, тривалість та умови

У звіті йдеться про проєкт Закону № 5585/2021 про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», згідно з яким допомогу при народженні дитини та допомогу при народженні дитини буде збільшено та прив'язано до індексу споживчих цін. Також повідомляється, що з 2022 року відпустку для батька у зв'язку з появою дитини буде збільшено до 14 календарних днів, що виходить за межі базового періоду.

Комітет нагадує, що стаття 27§2 передбачає право на відпустку по догляду за дитиною, яке відрізняється від відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами (розглядається в межах Статті 8 Хартії) і відпустки для батька у зв'язку з появою дитини, і що відпустка по догляду за дитиною — період після відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. Тому Комітет зазначає, що правильний підхід у звіті полягав би в розрізненні цих двох прав і відповідному наданні окремої інформації.

Винагорода

У своєму попередньому висновку Комітет вважав рівень відпустки по догляду за дитиною недостатнім.

У звіті зазначено, що відповідно до частини 4 Статті 179 КЗпП відпустка є частково оплачуваною або без збереження заробітної плати. Відповідно до частини 3 статті 179 за бажанням матері або батька дитини одному з них надається відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з виплатою допомоги за ці періоди відповідно до закону.

Комітет зазначає, що частина 1.3 статті 3 Закону «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», яка передбачала, що дитина отримувала соціальну допомогу до досягнення нею трирічного віку, була скасована Законом «Про запобігання фінансовій катастрофі та створення передумов для економічного зростання в Україні» 2014 року, і ця зміна була визнана конституційною Рішенням Конституційного Суду № 9-р/2018 від 2018 року. Надається допомога при народженні дитини в розмірі 41 280 грн (1 072 євро), частина з яких, а саме 10 320 грн (268 євро) виплачується одноразово, а решта суми допомоги виплачується щомісячно протягом наступних 36 місяців (3 років) рівними сумами по 860 грн (22,33 євро). Допомога при народженні дитини призначається одному з батьків або опікуну, який постійно проживає з дитиною. Міністерство соціальної політики України роз'яснило, що допомогу на дитину до досягнення нею трирічного віку об'єднано з допомогою при народженні дитини в єдиний вид допомоги для оптимізації соціального захисту.

Комітет також бере до уваги наведену у звіті інформацію щодо підвищення рівня державної підтримки сімей з дітьми, Мінсоцполітики розробило проєкт Закону про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (реєстр. № 5585 від 2021 року), яким встановлюється збільшення виплат при народженні першої дитини до 50 000 грн (1 280,87 євро), при народженні другої дитини — до 100 000 грн (2 561,74 євро) і третьої та кожної наступної дитини — 150 000 грн (3 842,62 євро). Також пропонується щорічно збільшувати розмір допомоги при народженні дитини відповідно до індексу споживчих цін.

Комітет нагадує, що оплата відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку відіграє важливу роль у використанні загальної відпустки по догляду за дитиною, зокрема для батька дитини або одиноких батьків чи матерів (Висновки 2011, Вірменія); Держави повинні забезпечити належну компенсацію працюючим батькам за втрату заробітку під час відпустки по догляду за дитиною; форми компенсації

знаходяться в межах розсуду держав-учасниць і можуть бути оплачуваною відпусткою (продовження виплати заробітної плати роботодавцем), виплатою соціального забезпечення, будь-якою альтернативною виплатою з державних фондів або комбінацією таких компенсацій; незалежно від способів оплати, рівень має бути адекватним (Висновки 2015, Заява про тлумачення статті 27§2); неоплачувана відпустка по догляду за дитиною не відповідає вимогам статті 27§2 (Висновки 2019, Ірландія, Мальта).

Комітет зазначає, що наведена інформація стосується різноманітних допомог, виплат і доплат при народженні дитини та догляду за дитиною, а не винагороди, яка замінюватиме дохід, втрачений у зв'язку з відсутністю працівника на роботі через догляд за дитиною. Таким чином, Комітет вважає, що компенсація під час відпустки по догляду за дитиною неадекватна на тій підставі, що вона не компенсує доходу, втраченого через відсутність на роботі для догляду за дитиною.

Covid-19

У контексті кризи Covid-19 Комітет попросив усі держави надати інформацію про те, чи вплинула криза Covid-19 на право працівників із сімейними обов'язками на відпустку по догляду за дитиною.

У звіті немає інформації про те, чи вплинула криза Covid-19 на право на відпустку по догляду за дитиною.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням пункту 2 статті 27 Хартії на тій підставі, що:

- право на відпустку по догляду за дитиною не встановлено як індивідуальне право кожного з батьків, частина якого не підлягає передачі та
- компенсація під час відпустки по догляду за дитиною неадекватна на тій підставі, що вона не компенсує доходу, втраченого через відсутність на роботі для догляду за дитиною.

Стаття 27. Право працівників із сімейними обов'язками на рівні можливості та рівне ставлення до них

Параграф 3 — Незаконність звільнення у зв'язку з виконанням сімейних обов'язків

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що жодних цільових запитань щодо статті 27§3 Хартії поставлено не було. Тому інформацію для цього положення в поточному циклі звітності повинні були надати тільки ті держави, щодо яких попередній висновок був висновком про невідповідність, відстрочку або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запросив звіт про впровадження Хартії щодо положень, які стосуються тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У попередньому висновку (Висновки 2019) було наведено висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 27§1 Хартії. Проте Комітет попросив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію щодо статті 27§3. Тому він розгляне останні події та додаткову інформацію.

Захист від звільнення

Раніше Комітет просив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію (Висновки 2019).

Згідно з інформацією, наданою Комітету, положення КЗпП, які забороняють звільнення працівників у зв'язку з виконанням сімейних обов'язків (статті 179, 184 та 186), не зазнали змін з попереднього звітного циклу.

Ефективні засоби правового захисту

Раніше Комітет просив, щоб наступний звіт містив повну оновлену інформацію (Висновки 2019).

Згідно з наданою Комітету інформацією, положення КЗпП (Стаття 235), Цивільного процесуального кодексу (Стаття 157) та практика Верховного Суду (Постанова № 10-644/0/4-14 «Про належне забезпечення рівності трудових прав громадян при розгляді спорів, що виникають у сфері трудових відносин»), не змінилися у порівнянні з попереднім звітним циклом. Крім того, Закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей» у статті 23 (зі змінами 2017 року) передбачає, що особа має право на компенсацію матеріальної та моральної шкоди, завданої внаслідок дискримінації за ознакою гендеру, сексуальних домагань або інших актів насильства за ознакою гендеру. Моральна шкода відшкодовується незалежно від розміру відшкодування матеріальної шкоди.

Covid-19

У контексті кризи Covid-19 Комітет попросив усі держави надати інформацію про те

- чи вплинула криза Covid-19 на заборону звільнення за виконання сімейних обов'язків і чи були винятки із заборони звільнення за виконання сімейних обов'язків під час пандемії та
- чи застосовувався максимальний розмір компенсації за незаконне звільнення на підставі виконання сімейних обов'язків під час кризи Covid-19.

У звіті немає інформації про те, чи вплинула криза Covid-19 на права, захищені статтею 27§3.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні відповідає положенням статті 27§3 Хартії.

Стаття 31. Право на житло

Параграф 1 — Житло належного рівня

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті.

Комітет нагадує, що у контексті цього циклу моніторингу Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 31§1 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§1 Хартії на тій підставі, що не було встановлено, що було вжито достатніх заходів для покращення нестандартних житлових умов ромів (Висновки 2019). Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на висновок про невідповідність, на запитання, поставлені у попередньому висновку, і на цільові запитання.

Критерії належного житла

У своєму попередньому висновку Комітет запитав, чи стандарти житла належного рівня застосовуються до існуючого житлового фонду на момент набрання чинності цими стандартами (Висновки 2019). Комітет також запитав, чи існують вимоги, встановлені законом щодо розміру будинку (тобто мінімального розміру житлової площі). Комітет залишив свою позицію щодо цих питань.

У цільовому запитанні Комітет попросив надати оновлену інформацію про належний рівень житла (наприклад, кількість неякісного житла, перенаселеність, водопостачання, опалення, санітарно-гігієнічні умови, електроенергія), про відсоток населення, яке живе в житлі неналежного рівня, включаючи перенаселене житло, та про вжиті практичні заходи для покращення ситуації.

У звіті наводяться дані щодо частки населення, яке проживає в перенаселених будинках протягом звітного періоду, що демонструє незначно позитивну тенденцію (тобто 53,7% у 2018 році, 50,2% у 2019 році, 49,3% у 2020 році та 49,8% у 2021 році). Крім цих даних запитованої інформації звіт не містить.

Комітет посилається на Заключні зауваження Комітету з економічних, соціальних і культурних прав щодо України за 2020 рік, зазначаючи, що з 2015 року статистичне дослідження реєстру житла та розподілу житла не проводилося, і що не було доступних альтернативних даних чи індикаторів, що дозволило б цілеспрямовано розробляти й реалізовувати житлову політику.

У зв'язку з ненаданням запитованої інформації про те, чи стандарти належного рівня житла застосовуються до існуючого житлового фонду на момент набрання чинності цими стандартами та чи діють законодавчі вимоги щодо розміру будинку (тобто мінімального розміру житлової площі), Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відповідальність за належне житло

У попередньому висновку Комітет запитав, які органи влади несуть загальну відповідальність за забезпечення відповідності застосовним правилам адекватності житла (стосовно всього житла, як орендованого, так і ні, у приватній чи державній власності), чи можуть ці органи проводити перевірки і яка частота цих перевірок, а також те, які подальші дії вживалися після рішень про те, що житло не відповідає відповідним нормам, і зарезервував свою позицію щодо цих питань (Висновки 2019). Звіт не містить запитованої інформації.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про органи влади, які несуть загальну відповідальність за забезпечення відповідності застосовним стандартам належного рівня житла (стосовно всього житлового фонду, як орендованого, так і ні, у приватній чи державній власності), про те, чи можуть ці органи виконувати проводити перевірки, про частоту таких перевірок і подальших дій у зв'язку з рішеннями про невиконання, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Правовий захист

У своєму попередньому висновку Комітет попросив надати інформацію про типи справ щодо права на житло належного рівня, які можуть бути подані до суду, а також про те, чи доступні позасудові засоби правового захисту щодо цього права (Висновки 2019). Комітет також попросив надати інформацію про будь-яку відповідну прецедентну практику національних судів і зарезервував свою позицію щодо цих питань. Звіт не містить запитуваної інформації.

Через ненадання запитуваної інформації про типи справ щодо права на житло належного рівня, які можуть бути подані до суду, про те, чи доступні також позасудові засоби правового захисту щодо цього права, з відповідними прикладами судової практики, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Заходи на користь соціально незахищених груп

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§1 Хартії на тій підставі, що не було встановлено, що було вжито достатніх заходів для покращення нестандартних житлових умов ромів (Висновки 2019). Комітет запитав, чи виділяється достатнє фінансування на реалізацію Стратегії та Плану дій щодо житлових умов ромів, а також на інші заходи, передбачені в цій сфері протягом наступного звітного періоду.

У цільовому запитанні Комітет також попросив надати інформацію про заходи, вжиті для забезпечення належного житла для вразливих груп, включаючи біженців, шукачів притулку, ромів і кочівників, зокрема під час кризи Covid-19.

У звіті немає інформації про вжиті заходи для покращення житлового становища ромів.

Через ненадання запитуваної інформації про вжиті заходи для покращення житлового становища ромів Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 31§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

У своєму попередньому висновку Комітет попросив надати інформацію про вжиті заходи для забезпечення права на житло для внутрішньо переміщених осіб (Висновки 2019). У звіті зазначається, що у 2021 році була прийнята нова стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб на період 2021–2024 років, яка замінила попередній стратегічний документ, який втратив чинність у 2020 році. Ці програмні документи спрямовані, серед іншого, на полегшення доступу внутрішньо переміщених осіб до тимчасового та постійного житла за допомогою таких механізмів, як пільгові іпотечні кредити, житлові субсидії та соціальне житло. У звіті зазначається, що з 2017 по 2021 роки такими заходами скористалися 1 424 домогосподарства.

Висновок

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 31§1 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про те, чи стандарти належного рівня житла застосовуються до наявного житлового фонду на момент набрання чинності цими стандартами та чи діють законодавчі вимоги щодо розміру будинку (тобто мінімального розміру житлової площі);
- про органи влади, які несуть загальну відповідальність за забезпечення відповідності застосовним стандартам належного рівня житла (стосовно всього житлового фонду, як орендованого, так і ні, у приватній чи державній власності), про те, чи можуть ці органи виконувати проводити перевірки, про частоту таких перевірок і подальших дій у зв'язку з рішеннями про невиконання;
- про тип справ щодо права на житло належного рівня, які можуть бути подані до суду, про те, чи доступні позасудові засоби правового захисту щодо цього права, з відповідними прикладами судової практики;
- про вжиті заходи щодо поліпшення житлового становища ромів.

Стаття 31. Право на житло

Параграф 2 — Скорочення бездомності

Комітет бере до відома інформацію, що міститься у поданому Україною звіті, а також коментарі Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Комітет нагадує, що у контексті цього циклу моніторингу Державам було запропоновано відповісти на цільові запитання за статтею 31§2 Хартії, а також, залежно від обставин, на попередні висновки про невідповідність, відтермінування або відповідність до отримання інформації (див. додаток до листа, в якому Комітет запитував звіт про реалізацію Хартії щодо положень, які належать до тематичної групи «Діти, сім'ї та мігранти»).

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§2 Хартії з таких причин:

- правовий захист осіб, яким загрожувало виселення, не був належним;
- не було встановлено, що право на притулок було гарантовано належним чином (Висновки 2019).

Тож оцінка Комітету стосуватиметься лише інформації, наданої Урядом у відповідь на висновок про невідповідність, на запитання, поставлені у попередньому висновку, і на цільові запитання.

Запобігання бездомності

У своєму попередньому висновку Комітет попросив надати інформацію про кількість бездомних осіб та про заходи, вжиті для запобігання та покращення ситуації з бездомністю (Висновки 2019).

У цільовому запитанні Комітет просив надати інформацію про вжиті заходи для запобігання бездомності категорій уразливих верств населення та зменшення кількості осіб, які перебувають у ситуації бездомності, зокрема під час кризи Covid-19. Комітет також попросив надати інформацію про загальну кількість / процентне співвідношення бездомних.

У звіті зазначається, що у 2021 році до різних типів закладів для осіб, які опинились у ситуації бездомності, включно з пунктами обліку бездомних осіб, притулками, реінтеграційними центрами та соціальними готелями, було влаштовано 32,6 тис. осіб. Крім цих даних запитованої інформації звіт не містить.

У коментарі Уповноважений ВРУ з прав людини зазначає, що у 2021 році Мінсоцзатвердило проєкт плану заходів із запобігання та зменшення бездомності, який, однак, ще має прийняти Уряд.

У зв'язку з ненаданням запитованої інформації про вжиті заходи для запобігання бездомності категорій уразливих верств населення та зменшення кількості осіб, які перебувають у ситуації бездомності, а також про кількість бездомних осіб, Комітет доходить висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§2 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Примусове виселення

У своєму попередньому висновку Комітет встановив, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§2 Хартії на тій підставі, що правовий захист осіб, яким загрожує виселення, не був адекватним (Висновки 2019). Комітет попросив надати інформацію про строк попередження, який застосовується у випадках виселення без надання альтернативного житла, про те, чи заборонено законом виселення вночі чи взимку, а

також про доступ до засобів правового захисту проти виселення та компенсації у разі незаконного виселення.

У цільовому запитанні Комітет запитав, чи оголошувала держава-учасниця мораторій / заборону на виселення під час пандемії, про його правову основу, масштаби або, альтернативно, чи були вжиті будь-які інші заходи для обмеження ризику виселення, в тому числі через підтримку домогосподарств, які не змогли оплатити свої рахунки. Комітет також попросив надати інформацію про кількість здійснених виселень (виселення орендарів, виселення з незаконних таборів або нетрів, включно з таборами, де проживали роми або кочівники).

Звіт не містить запитуваної інформації. Однак Комітет посилається на моніторинг Комітетом міністрів виконання кількох рішень проти України, які містять порушення Європейської конвенції з прав людини та пов'язані з примусовими виселеннями, які відбулися без достатніх процесуальних гарантій захисту права заявників на житло (а саме згрупованих навколо провідної справи «Кривицька і Кривицький проти України»). Крім того, у коментарі Уповноваженого ВРУ з прав людини зазначається, що категорія осіб, щодо яких застосовується процедура виселення, а саме ті, хто придбав майно комунальної чи державної власності в осіб, які не були законними власниками, не забезпечена альтернативним житлом.

З огляду на вищевикладене, Комітет повторює свій попередній висновок про невідповідність.

Право на притулок

У своєму попередньому висновку Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає статті 31§2 Хартії на тій підставі, що не було встановлено, що право на притулок було належним чином гарантовано (Висновки 2019). При цьому Комітет посилався на постійну відсутність інформації про те, чи відповідають притулки / житла на випадок надзвичайної ситуації вимогам безпеки та стандартам охорони здоров'я та гігієни, і чи закон забороняє виселення з притулків чи житла на випадок надзвичайної ситуації без надання альтернативного житла.

У цільовому запитанні Комітет попросив надати інформацію про наявність і житла на випадок надзвичайної ситуації, яке пропонується під час кризи Covid-19. Комітет також попросив надати інформацію про право на притулок неповнолітніх іноземців без супроводу, у тому числі тих, хто перебуває нелегально, законодавчо та на практиці.

Крім зазначеної вище загальної кількості осіб, розміщених у закладах, які, ймовірно, можна охарактеризувати як притулки / житло на випадок надзвичайної ситуації у 2021 році, звіт не містить запитуваної інформації.

У своєму коментарі Уповноважений ВРУ з прав людини наводить підсумки своїх висновків моніторингу притулків для осіб, які перебувають у ситуації бездомності, проведеного у 2021 році. Багато притулків, які були відвідані, не надавали таких послуг чи можливостей, як реєстрація бездомних, отримання особистих документів, санітарно-гігієнічні кімнати, аптечки чи медичні огляди, всупереч чинним нормам.

У зв'язку з ненаданням запитуваної інформації про наявність і достатність притулків / житла на випадок надзвичайної ситуації та про те, чи закон забороняє виселення з притулків / житла на випадок надзвичайної ситуації без надання альтернативного житла, Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає Статті 31§2 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Висновок

Комітет дійшов висновку, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 31§2 Хартії на тій підставі, що правовий захист осіб, яким загрожує виселення, недостатній.

Через ненадання зазначеної нижче інформації Комітет робить висновок, що ситуація в Україні не відповідає положенням статті 31§2 Хартії. Комітет вважає, що таке ненадання інформації становить порушення Україною її зобов'язань щодо звітності відповідно до статті С Хартії.

Відсутня інформація / перелік запитань:

- про вжиті заходи для запобігання бездомності категорій уразливих верств населення та зменшення кількості осіб, які перебувають у ситуації бездомності, та про кількість бездомних осіб;
- про наявність і достатність притулків / житла на випадок надзвичайної ситуації;
- про те, чи забороняє закон виселення з притулку / житла на випадок надзвичайної ситуації без надання альтернативного житла.